

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 384/2021-11

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu a zo sudcov Ladislava Dudítša (sudca spravodajca) a Miroslava Duriša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], zastúpeného KURÁŇ & MARKOVÁ, advokátskou kanceláriou, s. r. o., Kresánkova 8, Bratislava, IČO 36 769 771, v mene ktorej koná advokát a konateľ JUDr. Juraj Kuráň, CSc., proti uzneseniu Špecializovaného trestného súdu č. k. BB-4 T 12/2020 z 15. apríla 2021 a uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 3 Tost 25/2021 z 12. mája 2021 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 26. júla 2021 domáhal vyslovenia porušenia svojho základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 1 písm. c), ods. 3, 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uzneseniami všeobecných súdov označenými v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovateľ navrhuje napadnuté uznesenia všeobecných súdov zrušiť, vec vrátiť Špecializovanému trestnému súdu (ďalej len „špecializovaný súd“) na ďalšie konanie, pričom špecializovanému súdu navrhuje prikázať, aby ho bezodkladne prepustil z väzby na slobodu. Zároveň žiada priznanie trov konania pred ústavným súdom.

2. Z ústavnej sťažnosti, ako aj jej príloh vyplýva nasledujúci stav veci:

Sťažovateľ bol uznesením špecializovaného súdu č. k. 2 Tp 33/2018 zo 14. decembra 2018 vzatý do väzby z dôvodov podľa § 71 ods. 1 písm. b), c) zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný poriadok“), pričom jeho väzobné stíhanie dosiaľ trvá.

3. V súčasnosti je sťažovateľ stíhaný na podklade obžaloby pred špecializovaným súdom, a to pre zločin založenia, zosnovania a podporovania zločineckej skupiny podľa § 296 zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný zákon“) a pokračovací obzvlášť závažný zločin nedovolenej výroby omamných a psychotropných látok, jedov alebo prekurzorov, ich držania a obchodovania s nimi podľa § 172 ods. 1 písm. c), d), ods. 2 písm. c),

ods. 4 písm. b), c) Trestného zákona s poukazom na § 138 písm. b) Trestného zákona a § 141 písm. a) Trestného zákona.

4. Sťažovateľ podal 12. apríla 2021 žiadosť o prepustenie z väzby na slobodu, o ktorej rozhodol špecializovaný súd uznesením č. k. BB-4 T 12/2020 z 15. apríla 2021 (ďalej len „napadnuté uznesenie špecializovaného súdu“) tak, že zmenil dôvody väzby sťažovateľa vypustením dôvodu kolúznei väzby, pričom dôvod preventívnej väzby bol v prípade sťažovateľa špecializovaným súdom aj naďalej konštatovaný. Proti napadnutému uzneseniu špecializovaného súdu podal sťažovateľ sťažnosť, o ktorej rozhodol Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) uznesením č. k. 3 Tost 25/2021 z 12. mája 2021 (ďalej len „napadnuté uznesenie najvyššieho súdu“) tak, že ju podľa § 193 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku ako nedôvodnú zamietol.

II.

Argumentácia sťažovateľa

5. Proti napadnutým uzneseniam všeobecných súdov podal sťažovateľ túto ústavnú sťažnosť, v ktorej argumentuje tým, že:

a) Jednotlivé väzobné dôvody musia byť všeobecnými súdmi odôvodnené konkrétnymi skutočnosťami, a nie len na základe abstraktnej úvahy, pričom aj v zmysle judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) čím dlhšie väzba trvá, tým musia súdy pre udržanie väzby vyžadovať splnenie vyššej miery podozrenia zo spáchanej trestnej činnosti, pričom postupom času musí prevážiť prezumpcia nevinoty a dôležitosť osobnej slobody nad záujmami štátu vyšetriť určitú trestnú činnosť a postaviť obvineného pred súd.

b) Sťažovateľ poukazuje na niektoré body odôvodnenia nálezu ústavného súdu vydaného v konaní sp. zn. III. ÚS 33/2021, pričom zdôrazňuje, že k dôvodnosti podozrenia zo spáchania trestného činu musia pristúpiť ďalšie skutočnosti, z ktorých je možné vyvodit' pravdepodobnosť, že obvinený bude v trestnej činnosti pokračovať. Citujúc ďalej právne názory z nálezu ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 33/2021, sťažovateľ zdôrazňuje, že druh, charakter, rozsah či závažnosť trestnej činnosti nemôžu byť dôvodom preventívnej väzby podľa § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku, a to najmä pokiaľ nie je naplnená dispozícia tejto procesnoprávnej normy.

c) Sťažovateľ, zhrňujúc svoje doterajšie argumenty vrátane rozhodovacej činnosti ESLP, ako aj ústavného súdu, vo vzťahu k napadnutým uzneseniam všeobecných súdov zhodne konštatuje, že tieto odôvodňujú jeho väzobné stíhanie povrchno, a to najmä uvádzaním abstraktných úvah, ktoré vyvodili zo skutkovej vety obžaloby a taktiež zo závažnosti stíhanej trestnej činnosti. Spôsob, akým všeobecné súdy odôvodňujú väzbu sťažovateľa, má podľa jeho názoru za následok neprípustnú obligatórnu väzbu, pričom u dosiaľ netrestaného sťažovateľa vyznieva absurdne.

d) Za rozpornú s princípom právnej istoty, ako aj predvídateľnosťou súdnych rozhodnutí sťažovateľ považuje skutočnosť, keď špecializovaný súd, ako aj najvyšší súd pri iných väzobných rozhodovaniach dospeli v prípade spoluobžalovaných sťažovateľa k odlišným výrokom, pričom v konkrétnom poukazuje najmä na uznesenie špecializovaného súdu sp. zn. BB-3T 36/2020 a taktiež uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 3 Tost 23/2021.

e) V závere svojej sťažnostnej argumentácie sťažovateľ vníma ústavnoprávne neudržateľný zásah do svojej osobnej slobody najmä v tom, že konajúce súdy sú k jeho argumentácii „slepé

a neplánujú sa ňou ani zaoberať počas celej doby jeho väzobného stíhania, ale až pri rozhodovaní o vine.“.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

6. Podstatou ústavnej sťažnosti je porušenie základného práva na osobnú slobodu vyplývajúceho z ústavy a taktiež práva na slobodu a bezpečnosť garantovaného dohovorom, a to prostredníctvom napadnutých uznesení všeobecných súdov.

III.1. K napadnutému uzneseniu špecializovaného súdu:

7. Systém ochrany základných práv a slobôd zaručených ústavou a taktiež systém ochrany ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich zo záväznej medzinárodnej zmluvy (o. i. dohovoru) je založený na princípe subsidiarity, ktorý určuje aj rozsah právomoci ústavného súdu pri poskytovaní ochrany základným právam a slobodám, resp. ľudským právam a základným slobodám vo vzťahu k právomoci všeobecných súdov (čl. 127 ods. 1 a čl. 142 ods. 1 ústavy), a to tak, že všeobecné súdy sú primárne zodpovedné za výklad a aplikáciu zákonov, ale aj za dodržiavanie základných práv a slobôd, resp. ľudských práv a základných slobôd (čl. 144 ods. 1 a 2 a čl. 152 ods. 4 ústavy). Všeobecné súdy sú tak ústavou povolané chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť, a preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (II. ÚS 13/01, I. ÚS 107/2019).

8. Vychádzajúc z ustálenej judikatúry uvedenej v predchádzajúcom bode odôvodnenia tohto uznesenia, a to najmä vo vzťahu k sťažnostným námietkam týkajúcim sa špecializovaného súdu, konštatuje ústavný súd existenciu procesnej prekážky brániacej prerokovaniu tejto časti ústavnej sťažnosti, ktorou je nedostatok jeho právomoci. Trestný poriadok zakotvujúci inštitút sťažnosti proti rozhodnutiu o väzbe poskytuje priestor aj na uplatnenie námietok týkajúcich sa skutkových, právnych, resp. procesných pochybení konajúceho súdu potenciálne predstavujúcich zásahy do základných práv a slobôd väzobne stíhanej osoby. Rozhodovanie o tomto opravnom prostriedku patrí vždy súdu rozhodujúcemu o väzbe v druhom stupni. Sťažovateľ disponoval možnosťou uplatniť svoje námietky o prípadnom pochybení prvostupňového súdu prostredníctvom podanej sťažnosti, ktorú aj využil, keď proti napadnutému uzneseniu špecializovaného súdu podal sťažnosť, o ktorej rozhodol napadnutým uznesením najvyšší súd.

9. Ochranu základným právam a slobodám, resp. ľudským právam a základným slobodám sťažovateľa tak bol v konkrétnom prípade oprávnený a zároveň povinný poskytnúť najvyšší súd v rámci inštančného väzobného konania. Táto skutočnosť absolútnym spôsobom vylučuje právomoc ústavného súdu v rámci tohto konania preskúmať námietky sťažovateľa uplatnené proti napadnutému uzneseniu špecializovaného súdu. Ústavný súd preto rozhodol o odmietnutí tejto časti ústavnej sťažnosti podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie.

III.2. K napadnutému uzneseniu najvyššieho súdu:

10. Ústavná ochrana základných práv a slobôd, ako aj ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z príslušnej medzinárodnej zmluvy je rozdelená medzi všeobecné súdy a ústavný súd

v súlade s princípom subsidiarity vyplývajúcim z čl. 127 ods. 1 ústavy, podľa ktorého sú všeobecné súdy primárne zodpovedné za výklad a aplikáciu zákonov, ako aj za dodržiavanie základných práv a slobôd (čl. 144 ods. 1 a čl. 152 ods. 4 ústavy). Ústavný súd preto nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Skutkové a právne závery všeobecného súdu tak môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu len vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie konkrétneho základného práva alebo slobody (I. ÚS 13/00, mutatis mutandis I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01, II. ÚS 67/04, III. ÚS 581/2015).

11. Právo na osobnú slobodu je okrem čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy garantované taktiež prostredníctvom súbežne označeného práva na slobodu a bezpečnosť vyplývajúceho z čl. 5 dohovoru (obdobne napr. III. ÚS 7/00, III. ÚS 255/03, III. ÚS 199/05, III. ÚS 424/08, III. ÚS 581/2015, III. ÚS 183/2018). Pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti ústavný súd zistil, že sťažovateľ vo svojej ústavnej sťažnosti nenamieta procesný postup všeobecných súdov rozhodujúcich o jeho väzbe, avšak namieta výlučne ich skutkové a právne závery odôvodňujúce splnenie oboch materiálnych podmienok väzby, teda vo vzťahu k dôvodnosti vedeného trestného stíhania, ako aj vo vzťahu k nenaplneniu konkrétneho väzobného dôvodu.

12. Aj napriek nedostatku svojej právomoci vo vzťahu k rozhodnutiu špecializovaného súdu (časť III.1 uznesenia) sa ústavný súd dôsledne oboznámil aj s odôvodnením napadnutého uznesenia špecializovaného súdu (právny názor zakotvený v ustálenej judikatúre ústavného súdu totiž zahŕňa požiadavku komplexného posudzovania rozhodnutí všeobecných súdov, ktoré boli vydané v priebehu príslušného súdneho konania, pozri napr. IV. ÚS 350/09) a zistil, že špecializovaný súd svoj záver o zamietnutí žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby na slobodu odôvodnil v kontexte formálnych, ako aj materiálnych väzobných podmienok, pričom osobitne zdôraznil, že sťažovateľom prezentované námietky pred všeobecnými súdmi týkajúce sa dôvodnosti trestného stíhania pre zločin založenia, zosnovania a podporovania zločineckej skupiny podľa § 296 Trestného zákona nemôžu zakladať nedôvodnosť trestného stíhania ako celku, s čím sa v celom rozsahu stotožnil aj najvyšší súd vo svojom uznesení. Pozornosti ústavného súdu taktiež neuniklo, že sťažovateľ v konaní pred všeobecnými súdmi vôbec nenamietal dôvodnosť svojho trestného stíhania pre ďalší trestný čin, pre ktorý je stíhaný. Rovnako druhú materiálnu podmienku väzby spočívajúcu v obave z následku uvedeného v § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku špecializovaný súd v prípade sťažovateľa náležite odôvodnil, pričom uviedol reálne, konkrétne a bezprostredné skutočnosti zakladajúce dôvodnú obavu z naplnenia dispozície zmienenej procesnej normy.

13. Vo vzťahu ku už uvedeným jednotlivým sťažnostným námietkam je možné uviesť najmä nasledujúce skutočnosti. Ústavný súd sa po oboznámení s napadnutým uznesením najvyššieho súdu v spojení s napadnutým uznesením špecializovaného súdu nestotožňuje s názorom sťažovateľa, podľa ktorého je jeho väzobné stíhanie založené na abstraktných úvahách konajúcich súdov. Najmä vzhľadom na charakter a rozsah stíhanej trestnej činnosti, ako aj kvantitu dôkazov, ktoré boli dosiaľ v trestnom konaní vykonané, je možné konštatovať, že orgány činné v trestnom konaní museli pri

výkone svojich právomocí už v prípravnom konaní postupovať na jednej strane urýchlene, avšak na strane druhej zároveň dostatočne efektívne na to, aby v rámci celkovej lehoty väzby pripadajúcej na prípravné konanie vôbec došlo k podaniu obžaloby, čoho determinantom musela byť nepochybne skutočnosť, že výsledky uskutočneného vyšetrovania dostatočne odôvodňovali postavenie obvineného pred súd. Najvyšší súd navyše v napadnutom uznesení sťažovateľovi dostatočným a ústavne udržateľným spôsobom ozrejmil, že aj napriek skutočnosti, že väzobné rozhodovanie nie je rozhodovaním meritórnym, v súčasnej dobe podľa jeho názoru naďalej existujú dôvody na podozrenie, že skutky opísané v obžalobe sa stali, napĺňajú skutkovú podstatu trestného činu, pričom sa na ich páchaní podieľal aj samotný sťažovateľ. Najvyšší súd pritom v odôvodnení napadnutého uznesenia implicitne odkázal aj na odôvodnenie uznesenia špecializovaného súdu, ktoré bolo podrobené jeho inštančnému prieskumu.

14. Pokiaľ sťažovateľ v ústavnej sťažnosti uvádza, že v zmysle príslušnej judikatúry ESLP musí v určitom momente trestného stíhania prevážiť právo na osobnú slobodu nad záujmom štátu postaviť obvineného pred súd, je namieste dať do pozornosti tú skutočnosť, že sťažovateľ je už v súčasnosti súdne stíhaný. Z normatívnej dikcie Trestného poriadku pritom vyplýva, že v súdnej časti trestného konania sú nároky na periodicitu *ex officio* preskúmania zákonnosti väzby v porovnaní s prípravným konaním omnoho miernejšie, keďže v súdnej časti trestného konania sa základná lehota väzby spolu s procesným mechanizmom jej predlžovania vôbec neuplatňuje. Uvedené však v žiadnom prípade neznamená, že väzobné stíhanie obvineného môže v súdnej časti trestného konania trvať neobmedzene, keďže je objektívne limitované celkovou lehotou väzby vzťahujúcej sa na príslušnú druhovú závažnosť trestného činu, čo je normatívne vyjadrené § 76 ods. 6 Trestného poriadku. Napriek uvedenému ostáva právo obvineného žiadať o prepustenie z väzby na slobodu v intenciách § 79 ods. 3 Trestného poriadku zachované aj v konaní pred súdom. Väzobne stíhaný obvinený však na prepustenie z väzby nemá ani v súdnej časti trestného konania akýkoľvek právny nárok. Prepustenie obvineného z väzby je jedným z väzobných rozhodnutí explicitne enumerovaných v § 72 ods. 1 Trestného poriadku, pričom spravidla musí byť výsledkom splnenia určitých špecifických procesných situácií. Pôjde napríklad o to, že orgán činný v trestnom konaní, resp. súd nepostupujú pri vybavovaní väzobnej trestnej veci prednostne a urýchlene, v priebehu trestného konania dôjde k oslabeniu alebo úplnej eliminácii skôr existujúcich väzobných podmienok, ďalšie väzobné stíhanie obvineného by bolo vzhľadom na určité skutočnosti neproporcionálne a podobne. Poukazujúc na uvedené, je každé väzobné stíhanie špecifické, a teda ako ústavne neudržateľnú nebolo možné vyhodnotiť ani tú námietku sťažovateľa, v rámci ktorej argumentoval prepustením z väzby v prípade svojho spoluobžalovaného, avšak v úplne inom trestnom konaní.

15. K nálezu ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 33/2021, ktorým sťažovateľ argumentuje v prospech vyslovenia porušenia svojho práva na osobnú slobodu, resp. práva na slobodu a bezpečnosť, je potrebné uviesť, že v ústavnej sťažnosti sťažovateľ len selektívnym spôsobom citoval jednotlivé časti jeho odôvodnenia, pričom vôbec nereflektoval na odlišnosti, ktoré je možné v komparácii s jeho väzobným stíhaním identifikovať. Ústavný súd však zároveň, poznajúc svoju vlastnú rozhodovaciu činnosť, dáva do pozornosti, že z citovaných častí nálezu sp. zn. III. ÚS 33/2021 v zásade vyplýva najmä to, že obidve materiálne podmienky väzby musia byť splnené kumulatívne. V prípade sťažovateľa však všeobecné súdy splnenie oboch materiálnych podmienok väzby jednoznačne konštatovali, pričom navyše svoje konštatovania podporili konkrétnymi skutkovými okolnosťami a z nich plynúcimi právnymi závermi. Ústavný súd si je vedomý skutočnosti, že

predmetný nález je z pohľadu obhajoby pomerne priaznivý, a preto môže aj v budúcnosti predstavovať častý argument sťažovateľov vo vzťahu k ich väzobným stíhaniam. V načrtnutom smere však nie je možné opomíňať nasledujúce skutočnosti. V prvom rade je potrebné uviesť, že spomínaný nález bol vydaný v konaní podľa čl. 127 ústavy, a teda nepredstavuje formálny prameň práva, ktorý od svojho vydania pôsobí *erga omnes*, a teda v prospech všetkých väzobne stíhaných osôb. V druhom rade ústavný súd znovu opakuje, že každé väzobné stíhanie sa vyznačuje určitými špecifikami, ktoré musia byť pred konkrétnym rozhodnutím o väzbe zohľadnené. V nadväznosti na sťažovateľom citované právne názory z nálezu ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 33/2021 [bod 5 písm. b) tohto odôvodnenia *in fine*] ústavný súd dopĺňa, že dispozícia § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku je naplnená len vtedy, ak charakter trestnej činnosti v rozsahu vzneseného obvinenia je takou skutočnosťou, ktorá v reálnych súvislostiach a aktuálne (v čase rozhodovania súdu o väzbe) vyvoláva dôvodnú obavu z páchania ďalšej trestnej činnosti obvineným v prípade negatívneho rozhodnutia o jeho väzbe.

16. V konkrétnom prípade tak ústavný súd uzatvára, že preskúmať skutkové a právne závery, ku ktorým dospeli všeobecné súdy, nie je jeho ústavnou úlohou, pričom v žiadnej zo sťažnostných námietok preskúmaných v tomto konaní nebolo možné vidieť akýkoľvek relevantný ústavnoprávny rozmer. V prípade väzobného, ako aj meritórneho rozhodovania všeobecných súdov ústavný súd nie je súdom tretej, resp. štvrtej inštancie. Pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti ústavný súd dospel k záveru, že medzi napadnutým uznesením najvyššieho súdu a obsahom označeného základného práva, resp. práva neexistuje taká príčinná súvislosť, na základe ktorej by po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie mohol reálne dospieť k záveru o ich porušení. Na základe uvedeného ústavný súd časť ústavnej sťažnosti smerujúcu proti napadnutému uzneseniu najvyššieho súdu odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

17. Vzhľadom na to, že ústavný súd odmietol ústavnú sťažnosť ako celok, rozhodovanie o ďalších procesných návrhoch sťažovateľa už stratilo opodstatnenie.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 17. augusta 2021

Libor DUEĽA
predseda senátu